

לְרֵאוֹת טוֹב

גַּם אִם אֲנַחְנוּ רוֹאִים מַצְּוֶן - כְּדַאי לָנוּ לְבַרֵּר עִם אֵילוּ מִשְׁקַפִּים אֲנַחְנוּ מִסְתַּכְּלִים עַל הַמְּצִיאוֹת. יֵשׁ כְּאֵלוּ שְׂרוֹאִים אֶת הָעוֹלָם בְּמִשְׁקַפִּים שְׁחָרִים: כָּל דָּבָר מְעַצְבֵּן אוֹתָם. נִרְאָה לָהֶם שְׁהַמּוֹרָה נִגְדָּם, שְׁכָל הַחֲבָרִים לֹא רוֹצִים בְּחֲבֵרָתָם, וְהָאִחַ הַקָּטָן שְׁלָהֶם רוֹצֶה לְעַצְבֵּן אוֹתָם בְּכּוֹנָה.

גַּם בְּפִרְשֵׁת הַשְּׁבוּעַ אָנוּ פּוֹגְשִׁים בְּאֲנָשִׁים שְׁלֵקוּ בְּכַף. מִשָּׁה רַבְּנוּ שְׁלַח שְׁנַיִם-עָשָׂר מְרַגְלִים שִׁירָאוּ בְּטוֹב הָאָרֶץ. כְּשֶׁהֵם הִגִּיעוּ לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵם רָאוּ שְׁמֵתִיקִימוֹת הַלְוִיּוֹת הַמוֹנִיּוֹת. רַשִׁי (בַּמִּדְבָּר י"ג, ל"ב) מִסְבִּיר שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה זֹאת לְטוֹבָה, כְּדִי שִׁיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ יִהְיוּ טְרוּדִים בְּאַבְלָם וְלֹא יִשְׁמְרוּ לֵב לְמְרַגְלִים. אִךְ כְּשֶׁהֵם חִזְרוּ אֶל מִשָּׁה, הֵם סִפְרוּ שְׁהָאָרֶץ הִיא "אָרֶץ אוֹכְלֵת יוֹשְׁבֵיהֶּ" - כָּל הַזְּמַן מֵתִים בָּהּ אֲנָשִׁים.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ הַמְרַגְלִים לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵם רָאוּ אֲנָשִׁים עֲנֻקִים וּפְרוֹת גְּדוֹלִים וּמֵתוּקִים. דָּבָר זֶה הֵעִיד עַד כַּמָּה הָאָרֶץ טוֹבָה וְעַד כַּמָּה הָאִוִּיר שְׁלָה מְרַפָּא וּמְבַרֵּא. אִךְ הֵם חִזְרוּ לְמִשָּׁה וְאָמְרוּ שְׁהָאָרֶץ הַזֹּאת מִשָּׁנָה וְהַפְּרוֹת שְׁלָה מִשָּׁנַיִם. לֹא נוֹכַל לְנַצַּח אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, הֵם טַעֲנוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵם עֲנֻקִים.

הַמְרַגְלִים רָאוּ כָּל דָּבָר שְׁקָרָה דָּרָךְ מִשְׁקַפִּים שְׁחָרִים. עִם מִבְּט כְּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִס לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. אָרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא אָרֶץ מִיחָדָת. אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ. אָרֶץ אֲשֶׁר עֵינֵי ה' בָּהּ כָּל הַשָּׁנָה. אָרֶץ אֲשֶׁר כְּדִי לְזִכּוֹת בָּהּ לְגִשָּׁם אָנוּ צְרִיכִים לְשֵׂאת עֵינַיִם לְשָׁמַיִם וְלְהִתְפַּלֵּל אֶל ה'. זֶה אָרֶץ שְׁמִחָנְכָת אוֹתָנוּ לְאַמוּנָה. אֲדָם בַּעַל אֲמוּנָה יוֹדֵעַ שְׁכָל מַה שֶּׁה' עוֹשֶׂה - הַכָּל לְטוֹבָה. הוּא מִסְתַּכֵּל עַל הַמְּצִיאוֹת בְּמִשְׁקַפִּים וְרָדִים וּבְעֵינַיִם טוֹבוֹת. זֶה הַסִּבָּה שְׁכָל הַדּוֹר הַהוּא שְׁבָכָה לֹא נִכְנָס לְאָרֶץ; הֵם הִסְתַּכְּלוּ עַל הַרַע וְלֹא עַל כָּל הַטוֹב שֶׁה' נָתַן לָנוּ.

אֲנַחְנוּ, שְׂזַכִּינוּ לַחֲיוֹת בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, צְרִיכִים לְהוֹדוֹת בְּכָל יוֹם עַל כָּל הַטוֹב שֶׁה' מַעֲנִיק לָנוּ, וְלֹא לְהִתְלוֹנֵן. לְהוֹדוֹת לַהוֹרִים עַל הַמַּאֲמָצִים שֶׁהֵם מִשְׁקִיעִים בָּנוּ. כִּי נִצְבַּע אֶת חֵינֵינוּ בְּצַבְעִים יְפִים וּמְאִירִים.

הַלְכוֹת צִיצִית

הַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת שְׁבָגָד בַּעַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת חִיב בְּמִצּוֹת צִיצִית: "גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בָּהּ" (דְּבָרִים כ"ב, י"ב). לָכֵן, בְּגָד לְלֹא כְּנָפוֹת (קִצּוֹת מְרַבְעִים) אוּ בְּגָד בַּעַל שְׁלוֹשׁ כְּנָפוֹת בְּלִבָּד, פְּטוּר מִצִּיצִית. לְפִי הַלְכָה זֶה, הַחֲלָצוֹת וְהַמְכַנְסִים שְׁאֵנוּ לוֹבָשִׁים כִּיּוֹם אֵינָם חִיבִים בְּצִיצִית מִכִּיוֵן שֶׁאֵין בָּהֶם אַרְבַּע כְּנָפוֹת. לְפִיכֵךְ כְּדִי לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה אָנוּ קוֹנִים בְּגָד בַּעַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת, מְטִילִים בוֹ צִיצִית, וְכֵךְ זוֹכִים לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה.

הֲאֵם מִי שְׁאֵינוּ קוֹנֵה בְּגָד שְׁכָזָה עוֹבֵר עֲבֵרָה, אוּ שֶׁהוּא רַק אֵינוּ מְקַיֵּם מִצְוָה?

תשובה: ודאי שמי שאינו קונה בגד בעל ארבע כנפות איננו עובר עברה, אך לפי הספור שהגמרא מספרת נלמד על חשיבות המצוה גם כשלא חזבים בה: רב קטינא הנה מתעטף בבגדים שאינם חזבים בציצית. נגלה אליו מלאך ושאל אותו: מה יהיה עם מצות ציצית שאינך מקיים? ענה לו רב קטינא: האם מענישים אדם על כך שאינו מקיים מצוה שאינה חזב בה? ענה לו המלאך: בזמן של פרענות נענשים גם אנשים שבזמן רגיל לא היו אמורים להעניש. ובמצב שכזה, מי שלובש ציצית - זכות המצוה יכולה להציל אותו.

מספור זה אנו למדים שזכות מצות ציצית גדולה כל כך שהיא מגנה על מי שמקיים אותה, גם במצבים קשים. לכן, נקים בשמחה את מצות הציצית; אלו המדיים המיוחדים שה' נתן לעם ישראל.

מקורות: דברים כ"ב, י"ב; מנחות, מ"ג ע"ב; שו"ע או"ח י', א'; מנחות מ"א ע"א

עינייה הטובות של סבתא שושנה

"הארץ אשר עברנו בה לתור אתה - טובה הארץ מאד מאד" (במדבר יד, ז)

"זו, אני ישתבתי כאן".

"לא נכון, זה המקום שלי..."

"אמא, היא לקחה לי את המשחק שסבתא נתנה לי במתנה".

"גם את לקחת לי אתמול גומיה מהמגרה!"

"אמא, הוא דחף אותי!"

"אתה ממציא? עכשו אני באמת אדחף אותך..."

כך נשמע בביתנו שלחן השבת. יש לי ברוך ה' הרבה אחים ואחיות וכלם רועשים ושובבים מאוד, ואמא גוערת: "כמה פעמים בקשתי שקט בזמן הקדוש, ולא להביא משחקים לשלחן, ולא להרעיש כל כך, עזב אותו בבקשה. קצת שקט..." ואבא מחלק פרסים למי שמקשיב לדבר התורה ומצטרף לשירי השבת, ולפעמים גם מעניש ושולח לחדר "להרגע ולחזור" - אבל זה לא כל כך עוזר. הבלגן מתחיל בכל פעם מחדש בתוספת בכי של תינוק ברקע.

ורק סבתא שושנה מביטה בנו בחיוך מקצה השלחן ועל פניה נסוכה שלוה מיוחדת: "ילדים בריאים בארץ ישראל", היא מחיכת ועיניה בורקות. 'איך הראש שלה לא מתפוצץ מהרעש?' אני תוהה. סבתא באמת מיוחדת. בכל דבר היא רואה את הטוב ומעצימה אותו. כשאחי משתוללים ומעיפים את עלוני השבת על הארץ, סבתא, במקום לגער, אומרת: "עכשו מתגשם הפסוק ומלאה הארץ דעה את ה'..." ואז היא מפזמת נעימה שקטה בחלל החדר. ועוד דבר מיוחד יש בסבתא: היא כל הזמן מודה ומודה, על כל דבר קטן.

כְּשֶׁהִיְתָה צְעִירָה עֲזָבָה סְבֵתָא אֶת בֵּית הוֹרִיָּה הַגְּדוֹל וְהַמְטַפֵּחַ בְּבוֹסְטוֹן שֶׁבְּאַרְצוֹת הַבְּרִית, הַשְּׂאִירָה מֵאַחֹר אֶת כָּל הַעֶשֶׂר וְחַיֵּי הַרְנוּחָה וְעֵלְתָה לְבִדָּה לְאַרְץ. הַחַיִּים לְבַד לֹא הָיוּ קָלִים, אֲבָל אֶהְבֶּתָה שֶׁל סְבֵתָא לְאַרְץ גְּבֵרָה עַל הַכֹּל. הִיא הִתְחַתְּנָה עִם סְבָא חַיִּים זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָּה, שֶׁגַּם הוּא עֲזָב הַכֹּל וּבָא לְכָאן לְבַדּוֹ מֵאַהֲבָתוֹ אֶת הָאָרֶץ - בְּדִיוֹק כְּמוֹהָ. הֵם הָיוּ מִמְּקִימֵי קְרִיַת אַרְבַּע שְׁלֵיִד חֲבָרוֹן, עוֹד כְּשֶׁהִיְתָה שְׂכוּנָה קְטָנָה. סְבֵתָא וְסְבָא דָּבְרוּ עִם יְלָדֵיהֶם רַק בְּשִׁפְהַי הַעֲבָרִית. הֵם רָצוּ שֶׁהֵילָדִים יִגְדְּלוּ כְּשִׁשְׁפַת הַקִּדָּשׁ שְׁגוּרָה עַל פִּיהֶם מִיְנִקוֹת. בְּמִשְׁךְ הַשְּׁבוּעַ סְבָא כִּמְעַט לֹא הָיָה בְּבֵית כֵּיּוֹן שֶׁהִדְרִיף תִּנְיָרִים שֶׁבָּאוּ מֵאַרְצוֹת הַבְּרִית. הוּא לָקַח אוֹתָם לְטִיֵּל בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְהִחְדִּיר בָּהֶם אֶת הָאֱהָבָה לְאַרְץ שְׁבַעְעָרָה בּוֹ. רַבִּים עָלוּ בְּזִכְרוֹתָו לְהִשְׁתַּקֵּעַ כָּאֵן. וְסְבֵתָא גְּדָלָה כִּמְעַט לְבַד אֶת עֲשָׂרַת יְלָדֶיהָ. בְּשִׁבְתָּ אַרְחָה סְבֵתָא אוֹרְחִים רַבִּים מַחוּ"ל שֶׁהִבִּיא אֹתוֹ סְבָא. הֵם בָּאוּ לְרְאוֹת שְׁבֵת יְהוּדִית בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, הִתְאַהֲבוּ בְּאַרְץ וְהִשְׁתַּקְעוּ בָּהּ.

מֵעוֹלָם לֹא שָׁמַעְתִּי אֶת סְבֵתָא מוֹצִיאָה מִפִּיהָ מִלָּה רְעָה עַל הַחַיִּים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְתֹאמִינוּ לִי, לֹא תִמִּיד הָיָה קָל לַחַיּוֹת כָּאֵן. בְּחֲבָרוֹן הָיוּ פְּגוּעִים וְהָיוּ גַם מִלְחָמוֹת וְרֹאשֵׁי מְמַשְׁלָה שֶׁהִכְאִיבוּ לְסְבֵתָא בְּמַעֲשֵׂיהֶם, אֲבָל מִמֶּנָּה לֹא תִשְׁמַעוּ אֵף פַּעַם צַעַר אוֹ חֲרָטָה עַל שְׁעֵלְתָה לַחַיּוֹת כָּאֵן. רַק דְּבָרִים טוֹבִים.

פַּעַם שְׂאֵלְתִי אוֹתָהּ מִכֵּיּוֹן קִבְּלָה אֶת הָאֱהָבָה הַעֲצוּמָה לְאַרְץ וְהִיא סִפְּרָה :

לְצִיֵּר אֶת ר' שְׁלֹמֹה קְרִלִּיבֵךְ מִנְּגוֹן עַל גִּיטְרָה בְּצוֹרֵת מַפְתַּח הָאָרֶץ

"כְּשֶׁהִיְתִי סְטוּדֵנְטִית צְעִירָה הִגִּיעַ לְאוּנִיבֶרְסִיטָה שְׁלֵנוּ אָדָם מִיַּחַד, הָיָה לוֹ אוֹר עַל הַפְּנִים וְהַרְגָּשִׁיתִי שֶׁמִּסְתַּתְּרָת בּוֹ אֲמַת גְּדוֹלָה. הָיְתָה לוֹ גִּיטְרָה שְׂאֵתָה הַלֵּךְ לְכָל מְקוֹם. קָרָאוּ לוֹ רַבִּי שְׁלֹמֹה קְרִלִּיבֵךְ, 'הַרְבֵּי הַמְּרַקֵּד'. הִיְתִי בְּהוֹפְעָה שְׁלוֹ וְנִדְבַקְתִּי בְּדְבָרִים שְׂאֵמֵר. זֶה הָיָה בְּשִׁבְתָּ פְּרִשֶׁת שְׁלַח לֵךְ. ר' שְׁלֹמֹה שָׁר "וּבִנְיָה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקִּדָּשׁ" בְּשִׁמְחָה עֲצוּמָה וְכָל הַסְטוּדֵנְטִים הִיְהוּדִים רָקְדוּ וְהִתְלַהְבוּ אִתּוֹ. לְפִתְעַ הִנִּיחַ אֶת הַגִּיטְרָה וְהִחַל לְבַכּוֹת, מִמֶּשׁ לְהִתְנַפֵּחַ. "אַחִים קְדוּשִׁים", אָמַר, "כִּמְהָ נוֹרָא לְקָרָא בְּפִרְשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: 'וַיִּצְיָאוּ דַבַּת הָאָרֶץ'".

הוּא סִפֵּר עַל חֲטָאִים שֶׁל הַמְּרַגְלִים שֶׁשְׁלַח מִשָּׁה לְתוֹר אֶת הָאָרֶץ וְהַמְּשִׁיף: "לְהַגִּיד רַע עַל הָאָרֶץ, זֶה מֶרֶד בְּה'! אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְחַשֵּׁב שֶׁהָאָרֶץ הַזֹּאת רְעָה? זֶה אָרֶץ שֶׁל הַקִּב"ה! זֶה נְחֻלַּת ה'! אִם אוֹמְרִים שֶׁהָאָרֶץ שֶׁל הַקִּב"ה לֹא טוֹבָה, זֶה חֵס וְחִלְלָה כְּאֵלוֹ אוֹמְרִים עַל הַקִּב"ה שֶׁהוּא לֹא טוֹב!" אֵז פָּנָה רַבִּי שְׁלֹמֹה וְהִבִּיט יָשָׁר בְּעֵינַיִנוּ: "אַחִים קְדוּשִׁים וּמְתוֹקִים מְדַבְּשׁ, יֵשׁ לָזֶה תִּקְוָה. אַתֶּם יְכוּלִים לְתַקֵּן! בּוֹאוּ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, תִּגּוּרוּ בָּהּ, תִּתְּנוּ אוֹתָהּ, תִּרְאוּ כִּמְהָ הִיא טוֹבָה, כִּי 'טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד'. אַחִים מְתוֹקִים מְדַבְּשׁ, בּוֹאוּ אֶל אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ". סְבֵתָא סִיְמָה אֶת הַסְּפוֹר וְהִחֲלָה לְזַמְּזֵם "טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד". גַּם אַחֲרֵי שֶׁהִלְכָה לְנוּחַ הַמְּשִׁיכוֹ הַמְּלִים לְהַדְּהַד בְּאֵזְנֵי: "טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד".